

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

4 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (sprawozdawca)

SSN Marcin Łochowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 4 grudnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 21 marca 2022 r., VI ACa 240/21,
w sprawie z powództwa J. S. i A. S.
przeciwko syndykowi masy upadłości Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,

**I. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej pkt I.1)
zaskarżonego wyroku;**

II. oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie;

**III. zasądza od syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w
W. na rzecz J. S. i A. S. po 2700 (dwa tysiące siedemset złotych)
kosztów postępowania kasacyjnego.**

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Beata Janiszewska

Marcin Łochowski

[r.g.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że umowa kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF, zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego 29 września 2008 r. jest nieważna (pkt 1), zasądził od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz J. S. i A. S. 241 545,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty (pkt 2), oddalił powództwo główne w pozostałym zakresie (pkt 3) i rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt 4).

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 22 marca 2022 r., po rozpoznaniu apelacji pozwanego, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie drugim oddalił powództwo o zapłatę 241 545,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 28 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty i w punkcie czwartym zniósł pomiędzy stronami koszty procesu (pkt I), oddalił apelację w pozostałej części (pkt II) oraz zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania odwoławczego (pkt III).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, zgodnie z którymi 29 września 2008 r. Bank S.A. w W. (poprzednik prawny pozwanego) i powodowie zawarli umowę kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF, na podstawie której bank wypłacił kredytobiorcom 494 888,19 zł z przeznaczeniem na zakup nieruchomości na rynku pierwotnym. W umowie wskazano, że wypłata kredytu następuje w PLN, przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w banku w dniu uruchomienia kredytu, a kwota raty spłaty obliczana jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie tabeli kursów z dnia spłaty. Tabelę kursów zdefiniowano w regulaminie jako tabelę kursów kupna/sprzedaży walut Banku S.A., obowiązującą o godz. 9:30 w dniu, w którym następuje operacja. Przy zawieraniu umowy kredytu kredytobiorcy podpisali na formularzu banku oświadczenie o ryzyku walutowym. Umowa kredytu została zawarta według standardowego wzorca umownego stosowanego przez bank. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji nie były przedmiotem negocjacji między stronami. Powodowie nie zostali szczegółowo

poinformowani przed zawarciem umowy na czym polega mechanizm indeksacji ani o stosowanych przez bank kursach kupna/sprzedaży CHF. Na podstawie aneksu do umowy z 15 września 2009 r. strony zmieniły rodzaj kredytu z indeksowanego do waluty CHF na kredyt walutowy w CHF, zachowując saldo kredytu ustalone na dzień sporządzenia aneksu. Spłata wszelkich zobowiązań z tytułu umowy miała być dokonywana po tej dacie w CHF. Powodowie w okresie od zawarcia umowy do października 2018 r. uiścili tytułem spłaty rat kredytowych na rzecz banku łącznie 241 546,22 zł.

Sądy *meriti* uznały, że zawarte w umowie i regulaminie postanowienia określające sposoby wyliczenia podlegającej spłacie kwoty kredytu i wysokości rat kredytu oraz postanowienia tworzące mechanizm indeksacji są abuzywne, a tym samym nie wiążą powodów. Abuzywność tych postanowień prowadzi do nieważności całej umowy kredytu, gdyż określają one główne świadczenia stron i bez nich nie jest możliwe wykonanie umowy przez strony.

W toku postępowania apelacyjnego pozwany podniósł zarzut potrącenia dochodzonej w tej sprawie przez powodów kwoty z wierzytelnością przysługującą bankowi w wysokości 494 888,19 zł z tytułu nienależnego spełnienia świadczenia na rzecz powodów. Oświadczenie materialnoprawne o potrąceniu zostało złożone powodom przez pozwanego pismem z 14 stycznia 2022 r. (k. 533) i doręczone 18 stycznia 2022 r. (k. 538). Procesowy zarzut potrącenia podniesiony został w piśmie procesowym z 18 stycznia 2022 r. (k. 522). Sąd Apelacyjny uznał, że ten zarzut nie był sprzeczny z regułami wynikającymi z art. 203¹ k.c. i w konsekwencji zmienił częściowo wyrok Sądu Okręgowego, przyjmując, że doszło do wygaśnięcia wierzytelności, stanowiącej przedmiot procesowego roszczenia strony powodowej, na skutek jej umorzenia.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie skargę kasacyjną wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie:

1) prawa procesowego: art. 380, 382 w zw. z art. 227 k.p.c. oraz art. 235² § 1 pkt 2, 3 i 5, art. 205 § 2 i art. 278 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.;

2) prawa materialnego:

– art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, art. 69 ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe,

– art. 189 k.p.c.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości i orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie

Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozwany zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, czyli również w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego przez oddalenie powództwa o zapłatę. Oprócz wymogów formalnych, którym w świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego powinna odpowiadać skarga kasacyjna, dopuszczalność tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia uzależniona jest od skutecznego wykazania przez skarżącego interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia. Skarżący winien przedstawić argumentację za przyjęciem stanowiska, że jest pokrzywdzony zapadłym rozstrzygnięciem. Na taką konieczność wskazał Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów – zasadzie prawnej z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13 (OSNC 2014, nr 11, poz. 108). Zgodnie z poglądem w niej wyrażonym pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka. Takie pokrzywdzenie (*gravamen*) zachodzi wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie jest w sensie prawnym obiektywnie niekorzystne dla skarżącego, gdyż z punktu widzenia skutków związanych z prawomocnością materialną nie uzyskał takiej ochrony prawnej, którą zamierzał osiągnąć w postępowaniu poprzedzającym wydanie orzeczenia. Zatem, tylko potrzeba uzyskania ochrony prawnej i wywodzonego stąd interesu prawnego

racjonalizuje możliwość korzystania ze środków zaskarżenia, nie naruszając ich istoty.

Treść uzasadnienia zakresu zaskarżenia, którą podał skarżący, pozwala dojść do przekonania, że nie powoływał się on i nie wykazał pokrzywdzenia orzeczeniem zmieniającym rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w zakresie wyżej wskazanym. To wszystko legło u podstaw zastosowania art. 398⁶ § 3 k.p.c. i odrzucenia skargi kasacyjnej w części wskazanej w punkcie I sentencji wyroku Sądu Najwyższego.

W pozostałym zakresie skarga kasacyjna pozwanego okazała się niezasadna.

Chybiony jest zarzut naruszenia prawa procesowego przez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. Zgodnie z art. 278 § 1 k.p.c. o potrzebie zasięgnięcia opinii biegłego rozstrzyga sąd. Co istotne, przepis ten nie obliuguje sądu do przeprowadzania dowodu z opinii biegłego każdorazowo, w przypadku zawnioskowania tego dowodu przez stronę lecz określa przesłanki dopuszczenia takiego dowodu. Ustawodawca celowo użył w art. 278 § 1 k.p.c. sformułowania „może”, podkreślając stosunkowo szeroki margines swobody decyzyjnej sądu rozpoznającego sprawę, który ocenia, czy w danym wypadku zachodzi potrzeba dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. W sprawach, których przedmiotem są umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do CHF taka potrzeba, co do zasady, nie zachodzi (zob. np. wyroki SN z: 6 lutego 2025 r., II CSKP 1965/22; z 6 sierpnia 2025 r., II CSKP 509/23).

Sformułowane w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia prawa materialnego koncentrują się przede wszystkim na tezie, że postanowienia umowne uznane przez Sądy *meriti* za abuzywne nie naruszają w sposób rażący interesów powodów i nie mogą być uznane ze sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Kwestia abuzywności postanowień umów kredytu indeksowanych kursem CHF stanowiła przedmiot licznych wypowiedzi tak orzecznictwa krajowego, w tym Sądu Najwyższego, jak i unijnego. W odniesieniu do tych zagadnień została w ostatnich latach wypracowana jednolita i utrwalona linia orzecznicza. Zgodnie z nią Sądy *meriti* słusznie przyjęły, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy. Odnosi się ona bowiem bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu, a zatem do

oddania i zwrotu sumy kredytu, której wysokość wprost kształtuje (zob. m.in. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22).

Niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi w tym zakresie swobodę, stoi oczywiście w sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (zob. m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, oraz wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A”).

Sądy prawidłowo przyjęły, że postanowienia umowne, regulujące mechanizm indeksacji są abuzywne, ze względu na ich sprzeczność z dobrymi obyczajami. Naruszają rażąco interesy powodów (kredytobiorców) i w konsekwencji równowagę stron oraz pozostawiają kredytodawcy pole do arbitralnego działania w zakresie ustalania kursu walut, a ponadto obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem.

Prawidłowo Sądy *meriti* oceniły także kwestię skutków, jakie dla losów łączącej strony umowy niesie eliminacja z niej niedozwolonych postanowień umownych. Podzielając w pełni pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), należy stwierdzić, że po usunięciu abuzywnych postanowień umowa nie może obowiązywać według sposobów proponowanych przez pozwanego. W obecnym stanie prawnym nie ma również możliwości zastąpienia takich postanowień przepisami o charakterze dyspozytywnym. W powołanej uchwale przyjęto, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej, stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób

określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego lub indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Na ocenę abuzywności poszczególnych klauzul zastosowanych w umowie kredytu zawartej przez strony nie wpływa również wprowadzenie w 2011 r. ustępu 3 do art. 69 Prawa bankowego, w wyniku czego kredytobiorcy uzyskali w ramach umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska możliwość dokonywania spłat rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Nowelizacja ta wyeliminowała tzw. spready bankowe, lecz nie przyczyniła się do zmiany istoty umowy kredytowej. W konsekwencji, nie prowadziła do przekształcenia zawartej wcześniej umowy w umowę o kredyt walutowy.

W kontekście zarzutów kasacyjnych należy również zaznaczyć, że skuteczne powołanie się na interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. wymaga wykazania przez powoda, że wyrok wydany w tego rodzaju sprawie wywoła takie skutki prawne w stosunkach między stronami, w wyniku których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, nie będzie budziła wątpliwości, co spowoduje w konsekwencji, iż zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych praw i obowiązków stron oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości (zob. wyrok SN z 12 stycznia 2022 r., II CSKP 212/22). Rozstrzygnięcie czy zobowiązanie kredytowe istnieje usuwa wątpliwość, czy na stronach ciąży dalej obowiązki wynikające z umowy kredytu np. spłata rat (zob. postanowienia SN: z 7 lutego 2023 r., I CSK 4243/22; z 26 lipca 2023 r., I CSK 6254/22; z 22 sierpnia 2023 r., I CSK 6614/22).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w zw. z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Beata Janiszewska

Marcin Łochowski

[r.g.]

[a.]